

אגרת הרמב"ן

האגרת הזאת שלח הרמב"ן ז"ל מעירו לקטולניא (בכ"י מן עכו לברצלונה) לבנו על הענוה וצוה בו שיקראנה פעם אחת בשבוע וילמדו גם אחרים עמו ויהיה רגיל בו בעל פה כדי לחנכם בילדותם ביראת שמים. ובישר לו שביום שיקרא אגרת זה שיענוהו מן השמים כל מה שישאל. וכל מי שירגיל לאומרו בודאי יהא ניצול מכל צרה ומובטח לו שהוא בן עולם הבא: (מספר מעולפת ספירים):

שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל־תִּטְּשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ:

תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם ובכל עת, ובזה תנצל מן הכעס, שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם.

וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו,

שנאמר הסר כעס מלבך, והעבר רעה מבשרך, ואין רעה אלא גיהנם, שנאמר וגם רשע ליום רעה.

וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות, שנאמר עקב ענוה יראת יהוה:

ובעבור הענוה תעלה על לבך מדת היראה

כי תתן אל לבך תמיד

מאין באת, ולאן אתה הולך, ושאתה רמה ותולעה בחיך ואף כי במותך

ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לפני מלך הכבוד

שנאמר הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וְהַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלְלוּךָ אֶף כִּי־הִבִּיתָ הֵזָה אֲשֶׁר בְּנִיתִי:

ונאמר הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם יהוה

וכאשר תחשוב את כל אלה

תירא מבוראך ותשמור מן החטא

ובמדות האלה תהיה שמח בחלקך

וכאשר תתנהג במדת הענוה להתבושש מכל אדם ולהתפחד ממנו (מהשי"ת) ומן החטא

אז תשרה עליך רוח השכינה, וזיו כבודה, וחיי עולם הבא:

ועתה בני דע וראה, כי המתגאה בלבו על הבריות, מורד הוא במלכות שמים,

כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמים, שנאמר יהוה מְלֶכֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ וגו'.

ובמה יתגאה לב האדם, אם בעושר, יהוה מוריש ומעשיר

ואם בכבוד, הלא לאלהים הוא, שנאמר וְהַעֲשֶׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ, ואיך מתפאר בכבוד קונו.

ואם מתפאר בחכמה, מסיר שְׁפָה לְנַאֲמָנִים וְטַעַם זְקִינִים יִקַּח

נמצא הכל שוה לפני המקום, כי באפו משפיל גאים

וברצונו מגביה שפלים

לכן השפיל עצמך וינשאך המקום:

על כן אפרש לך איך תתנהג במדת הענוה ללכת בה תמיד.

כל דבריד יהיו בנחת, וראשך כפוף, ועיניך יביטו למטה לארץ ולבך למעלה, ואל תביט בפני אדם בדברך עמו, וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, ואם חכם או עשיר הוא, עליך לכבדו. ואם רש הוא, ואתה עשיר או חכם ממנו, חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שוגג ואתה מזיד:

בכל דבריד ומעשיך ומחשבותיך ובכל עת, חשוב בלבך כאילו אתה עומד לפני הקדוש ברוך הוא, ושכינתו עליך. כי כבודו מלא העולם, ודבריד יהיו באימה וביראה כעבד לפני רבו, ותתביש מכל אדם, ואם יקראך איש אל תענהו בקול רם, רק בנחת כעומד לפני רבו:

והוי זהיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקימה, וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו, ותפשפש במעשיך בבקר ובערב, ובזה יהיו כל ימיך בתשובה:

והסר כל דברי העולם מלבך בעת התפלה, והכן לבך לפני המקום ברוך הוא, וטהר רעיוניך, וחשוב הדבור קודם שתוציאנו מפיד, וכן תעשה כל ימי חיי הבלך בכל דבר ודבר ולא תחטא, ובזה יהיו דבריד ומעשיך ומחשבותיך ישרים, ותפלתך תהיה זכה וברה ונקיה ומכוננת ומקבלת לפני המקום ברוך הוא, שנאמר תִּכְיֶן לְבָבְךָ לְשֵׁיב אֶזְנְךָ:

תקרא האגרת הזאת פעם אחת בשבוע ולא תפחות, לקימה וללכת בה תמיד אחר השם יתברך, למען תצליח בכל דרכיך ותזכה לעולם הבא הצפון לצדיקים, ובכל יום שתקראנה יענוך מן השמים כאשר יעלה על לבך לשאול עד עולם אמן סלה: